

Михайленко Дар'я Геннадіївна
*кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
НАН України, доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
ORCID: 0000-0002-8420-6510*

Шавлак Марина Андріївна
*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
НАН України
ORCID: 0000-0001-6341-8621*

НОВІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Робота присвячена дослідженню проблем формування нових стандартів якості життя населення. Авторами проаналізовано міжнародне та вітчизняне законодавство з питань визначення стандартів якості життя населення. Визначено, що потребує перегляду базовий державний соціальний стандарт - прожитковий мінімум. В основу розрахунку нових стандартів якості життя запропоновано покласти показник прожиткового мінімуму, що відповідатиме законодавчо встановленому щомісячному доходу громадянина. Щомісячний дохід, в даному випадку, повинен відповідати не тільки задоволенню потреб, а й сприяти фізичному та духовному розвитку громадянина. Для запобігання соціальних проблем та напруги в державі прожитковий мінімум повинен відповідати реальним потребам та моделям якості життя сучасних громадян, що проживають на певній території.

Ключові слова: якість життя, соціальні стандарти, прожитковий мінімум.

Mykhailenko Daria

*Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Senior Researcher of The Research Center
for Industrial Development Problems of the National Academy
of Sciences of Ukraine, Associate Professor of the Department
of Marketing, Management and Entrepreneurship
of V. N. Karazin Kharkiv National University
ORCID: 0000-0002-8420-6510*

Shavlak Maryna

*Seeker of higher education of PhD degree
of Research Center for Industrial Problems of Development
of the National Academy of Sciences of Ukraine
ORCID: 0000-0002-8420-6510*

**NEW QUALITY OF LIFE STANDARDS
AS A SOCIAL PROBLEM SOLVING INSTRUMENT**

This article is devoted to the study of formation the problems of new standards of life quality of the population. The authors analyzed international and domestic law, the experience of other countries in determining the quality of life standards. It has been determined that the basic state social standard - the subsistence level - needs to be revised. It is proposed to base on the subsistence level, which will correspond to the statutory monthly income of a citizen in the calculation of new quality of life standards. In order to prevent social problems and tensions in the state the subsistence level must meet the real needs of citizens.

Keywords: quality of life, social standards, subsistence level.

Одним із пріоритетних завдань розвитку держави є реформування соціальної сфери, що базується на адекватному стані економіки. Створення сприятливих умов для реформування соціальної сфери потребує вирішення великої кількості проблем й завдань. Одним із таких завдань є формування таких стандартів якості життя населення, що відповідатимуть умовам життєдіяльності та забезпечать потреби сучасної людини.

Проблеми формування соціальних стандартів якості життя населення не є новими. Можна зустріти наукові розробки, що присвячено аналізу поняття «якість життя», визначенню її складових, оцінки, зокрема, в працях таких вчених: В. Геєць, М. Кизим, Н. Ковтун, Е. Лібанова, С. Пирожков, С. Сіденко тощо. Однак, потребують додаткового вивчення відповідність існуючих стандартів якості життя населення до потреб сучасної людини.

При формуванні нових стандартів якості життя необхідно враховувати світовий й вітчизняний досвід з цієї проблематики. Вперше стандарти соціального забезпечення були визначені у 1948 році Загальною декларацією прав людини. Статтею 22 цього документу визначено право кожного члена суспільства на соціальне забезпечення та необхідну для підтримки гідності. Про соціальні стандарти й гарантії мова йдеться у статті 25: «кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, необхідне для підтримки здоров'я та добробуту його самої та його сім'ї, та право на забезпечення на випадок безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, настання старості чи іншого випадку втрати коштів для існування за залежними від нього обставинами» [1]. Конституцією України визначені права громадян на соціальний захист та достатній життєвий рівень, статті 46 та 48 відповідно [2].

Формування нових стандартів якості життя населення потребує розгляду існуючих. Так, відповідно Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [3] складові соціальних стандартів можна розділити на три групи: базовий державний соціальний стандарт (прожитковий мінімум); державні соціальні гарантії (мінімальні заробітна платня та пенсії, розмір соціальної допомоги); соціальні норми і нормативи обслуговування (транспорт, охорона здоров'я, послуги зв'язку тощо). Згідно Закону України [3], поняття «прожитковий мінімум» визначається як вартісна величина набору продуктів харчування, що сприятиме збереженню здоров'я й нормальному функціонуванню організму людини, а також вартісна величина мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг. Розмір прожиткового мінімум забезпечує необ-

хідний та достатній набір продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, який дає змогу людині вижити, проте не сприяє її розвитку [4]. За даними [5], прожитковий мінімум на одну особу працездатного віку в розрахунку на місяць з 1 липня 2021 року становить 2379 грн. Розмір реального прожиткового мінімуму, за той же період, значно відрізняється й складає 4537,9 грн. [5].

Також, варто враховувати моделі якості життя в процесі формування нових стандартів. Висновки за результатами групування різноманітних характеристик життєдіяльності громадянина в певних умовах, що забезпечують адекватність параметрів життя видам діяльності та потребам громадянина відображає об'єктивна модель. Особистісні відчуття громадянина, які складаються під впливом його досвіду, інтелектуального розвитку та психоемоційного стану відтворює суб'єктивна модель [6]. Для запобігання соціальних проблем та подолання напруги в суспільстві в процесі формування нових стандартів якості життя, слід враховувати й результати опитувань громадськості, які певною мірою відображають суб'єктивну модель. За даними Київського міжнародного інституту соціології [7] 83 % українців не задовольняє їх економічне становище, 62 % - занепокоєні власним майбутнім, а 57 % респондентів висловлюють занепокоєність власним матеріальним становищем.

При формуванні нових стандартів якості життя для запобігання соціальних проблем потребує перегляду базовий державний соціальний стандарт - прожитковий мінімум, що відповідатиме законодавчо встановленому щомісячному доходу громадянина. Необхідно удосконалити методику визначення прожиткового мінімуму в частині відповідності його реальним потребам та моделям якості життя сучасних громадян, що проживають на певній території.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини прийнята та проголосована в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 10.06.2018 № 2189-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>.
4. Шуміло М. М. Міжнародні стандарти в сфері соціального захисту. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3 (43). С. 243–249.
5. Соціальні стандарти. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua/content/socialnstandarti.html>.
6. Морозова Н. И. Качество жизни населения как необходимый критерий оценки общенациональной и территориальной системы планирования. *Век качества*. 2011. № 4. С. 21–25.
7. Задоволеність українців різними аспектами життя та тим, як складається життя в цілому. URL: <http://sau.in.ua/research/zadovolenist-ukrayincziv-riznymy-aspektamy-zhyttya-ta-tym-yak-skladayetsya-zhyttya-v-czilomu/>.

REFERENCES

1. Zahalna deklaratsiia prav liudyny. (1948). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Pro derzhavni sotsialni standarty ta derzhavni sotsialni harantii : Zakon Ukrainy vid 10.06.2018 № 2189-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> [in Ukrainian].
4. Shumilo, M. M. (2012). Mizhnarodni standarty v sferi sotsialnoho zakhystu. *Universytetski naukovy zapysky – University scientific notes*, 3, 243–249 [in Ukrainian].
5. Sotsialni standarty. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. <http://www.msp.gov.ua/content/socialnstandarti.html> [in Ukrainian].
6. Morozova, N. I. (2011). Kachestvo zhizni naseleniya kak neobkhodimyy kriteriy otsenki obshchenatsionalnoy i territorialnoy sistemy planirovaniya. *Vek kachestva – A century of quality*, 4, 21–25 [in Russian].
7. Zadovolenist ukraintsiv riznymi aspektamy zhyttia ta tym, yak skladaietsia zhyttia v tsilomu. URL: <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=882&page=1> [in Ukrainian].